

**Комунальний заклад
«КРИВОРІЗЬКИЙ ФАХОВИЙ МЕДИЧНИЙ
КОЛЕДЖ»**

Дніпропетровської обласної ради

СИЛАБУС

Освітній компонент	Ріст і розвиток людини
Освітньо-професійна програма	Перший (бакалаврський)
Освітньо-професійний ступінь	I5 Медсестринство
Спеціальність	I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
Галузь знань	Перший (бакалаврський)
Статус освітнього компонента	Вибіркова
Форма навчання	очна/денна очна/вечірня
Рік навчання / семестр	1 та 2 рік навчання/1,2 та 3 сем.
Кількість кредитів ECTS/обсяг	Кредитів –3 Усього годин – 90 Лекції – 8 Практичні заняття – 40 Самостійна робота – 42
Викладач	Люблінська М.С.
E-mail	marija.lybl.83@ukr.net
Консультації	За графіком упродовж року
Анотація до курсу	Освітня компонента є обов'язковою і відноситься до спеціальної (фахової) підготовки здобувача вищої освіти спеціальності I5 Медсестринство (за спеціалізаціями) галузі знань I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення. Дисципліна спрямована на формування професійних компетентностей, необхідних для здійснення безпечної, якісної та доказової медсестринської допомоги пацієнтам різних вікових груп з урахуванням закономірностей їхнього росту, фізичного, психомоторного та біологічного розвитку. У процесі вивчення дисципліни здобувачі освіти поглиблюють знання з онтогенезу, вікової анатомії та фізіології, опановують принципи організації та здійснення медсестринського процесу при моніторингу росту та розвитку людини, особливості обстеження пацієнтів різних вікових категорій, оцінювання їхнього стану за сучасними стандартами, визначення актуальних і потенційних проблем розвитку, планування, виконання та оцінювання результатів медсестринських втручань.
Мета та завдання курсу	Мета вивчення навчальної дисципліни формування у майбутніх фахівців із медсестринства системного розуміння механізмів онтогенезу, вмінь кваліфіковано

	оцінювати нормативний перебіг процесів росту і розвитку пацієнтів різних вікових груп, вчасно виявляти відхилення та організовувати ефективний медсестринський догляд і профілактику. ЗК 03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 04. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 05. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 06. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. СК 02. Здатність розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності і визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях та станах. СК 03. Здатність задовольнити потреби пацієнта/клієнта протягом різних періодів усього життя (включаючи процес вмирання) шляхом планування, допомоги і виконання медсестринських втручань, оцінки та корекції індивідуальних планів догляду, створених у співпраці з пацієнтом/клієнтом, особами, що доглядають, членами сім'ї та іншими медичними і соціальними працівниками. СК 05. Здатність ефективно застосовувати сукупність медсестринських навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій для забезпечення догляду на основі холістичного (цілісного) підходу, враховуючи задоволення потреб пацієнта у комфорті, харчуванні, особистій гігієні та здатності особи задовольняти свої щоденні потреби. СК 08. Профілактична діяльність медичної сестри, направлена на збереження і зміцнення здоров'я, попередження захворювань й інформування та навчання пацієнта та членів його родини. СК 13. Здатність виявляти зв'язок клінічних проявів захворювань з результатами додаткових методів дослідження.
Програмні навчання результати	ПРН 01. Проводити суб'єктивне та об'єктивне обстеження різних органів і систем пацієнта та оцінювати отримані дані. ПРН 02. Проводити діагностику: виявляти та оцінювати проблеми пацієнта. ПРН 03. Планувати медсестринські втручання. ПРН 07. Брати участь у забезпеченні спостереження за здоровим і перехворілим населенням, реабілітації та диспансерного нагляду. ПРН 18. Організовувати та проводити навчання пацієнтів та членів їхніх родин з медичних питань. ПРН 19. Проводити медико-гігієнічну пропаганду.

		ПРН 21. Володіти українською мовою для розв'язання професійних задач.	
Зміст курсу			
ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНИХ РОБІТ			
№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Лекції	Сам. роб.
1	Анатомо-фізіологічні та сестринські аспекти онтогенезу. Поняття про ріст, розвиток, диференціювання. Вікова періодизація людини та роль медичної сестри у моніторингу здоров'я.	2	
2	Анатомо-фізіологічні та сестринські аспекти онтогенезу. Поняття про ріст, розвиток, диференціювання. Вікова періодизація людини та роль медичної сестри у моніторингу здоров'я.	2	
3.	Критичні та сенситивні періоди розвитку. Фактори ризику, пренатальний та постнатальний розвиток. Сестринська оцінка фізичного та психомоторного статусу.	2	
4.	Вікові зміни та пізній онтогенез. Інволютивні processes, біологічний проти хронологічного вік. Сестринський догляд та оцінка стану пацієнтів похилого віку.	2	
	Особливості росту та розвитку передчасно народжених дітей. Вивчення концепції «наздоганяючого росту» (catch-up growth) та правил скоригованого віку.		8
	Роль медичної сестри в профілактиці затримок розвитку. Опрацювання рекомендацій ВООЗ щодо консультування батьків з питань стимуляції розвитку дитини.		8
	Вплив вроджених та спадкових патологій на онтогенез. Підготовка огляду медсестринського догляду при синдромі Дауна, вродженому гіпотиреозі, фенілкетонурії.		8
	Соціально-екологічні чинники та хронічний стрес. Аналіз впливу несприятливого дитячого досвіду (ACEs) на фізичний та ментальний розвиток людини.		9
	Оформлення сестринської карти оцінки росту та розвитку пацієнта (ІНДЗ). Заповнення практичного кейсу з розрахунками індексів розвитку та рекомендаціями.		8
	Разом	8	42
ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ			
№ з/п	Тема	Години	
01	Антропометричні дослідження в сестринській практиці. Техніка вимірювання маси, зросту, окружностей голови та грудної клітки у дітей різного віку та дорослих.	4	
02	Використання стандартизованих графіків ВООЗ (WHO Growth Standards). Розрахунок Z-показників, центильні таблиці, інтерпретація результатів вимірювань.	4	
03	Сестринська оцінка нервово-психічного та психомоторного розвитку. Оцінка розвитку дітей раннього віку (моторика, мова, сенсорика, соціалізація).	4	

04	Оцінка біологічної зрілості. Критерії оцінки зубного віку, кісткового дозрівання та статевого розвитку (за шкалою Таннера).	4	
05	Сестринський догляд при порушеннях росту та розвитку. Алгоритми дій при гіпотрофії, затримці статокінетичного розвитку, рахіті, затримці зросту.	4	
06	Особливості харчування та догляду на різних етапах онтогенезу. Нутритивна підтримка, оцінка статусу харчування (МТ, ІМТ), естетика та гігієна вигодовування.	4	
07	Аналіз розвитку систем органів у дітей та підлітків. Гетерохронія розвитку (нервова, серцево-судинна, опорно-рухова системи) та сестринські ризики.	4	
08	Сестринський оціночний інструментарій у геронтології. Шкали оцінки функціональної активності, критеріїв крихкості (frailty) та ризику падінь у літніх людей.	4	
09	Моніторинг розвитку дітей із хронічною патологією та особливими потребами. Організація сестринського супроводу та паліативного/реабілітаційного догляду.	4	
010	Захист сестринських клінічних кейсів. Підсумковий контроль практичних умінь та складання індивідуального плану догляду за пацієнтом.	4	
	Разом:	40	

Пререквізити	Грунтується на попередньо вивчених дисциплінах “Медична біологія”, “Анатомія людини”, “Мікробіологія”, “Основи латинської мови з медичною термінологією”, “Основи психології та міжособове спілкування”, “Фармакологія та медична рецептура”, “Основи медсестринства”, “Основи профілактичної медицини”, “Медсестринство в хірургії”, “Медсестринство у внутрішній медицині”, “Медсестринство при інфекційних хворобах”, “Медсестринство в акушерстві та гінекології”, “Медсестринство в сімейній медицині”, “Медсестринство в дерматовенерології” тощо;
Кореквізити	Грунтується з такими дисциплінами: “Клінічне медсестринство у внутрішній медицині», “Клінічне медсестринство в педіатрії”, “Клінічне медсестринство в професійній патології”, “Клінічна фармакологія з токсикологією”, “Обстеження та оцінка стану здоров’я людини”, “Менеджмент та лідерство в медсестринстві”, “Соціальна медицина”, “Медичне та фармацевтичне товарознавство”;
Постреквізити	закладає студентам фундамент для подальшого засвоєння ними знань та вмінь з циклу дисциплін професійної та практичної підготовки з магістерської програми.
Методи навчання	Для формувань умінь та навичок застосовуються такі методи навчання: •лекції; •практичні заняття;

	•самостійна робота здобувача освіти; •індивідуальні заняття; •консультації.
Методи контролю	•усне індивідуальне опитування; •письмовий тестовий контроль; •комп'ютерний тестовий контроль; •усне індивідуальне опитування; •розв'язування ситуаційних задач; •демонстрація практичних навичок; •індивідуальне завдання; •студентські проекти; •студентські презентації;
Види контролю	•поточний, проміжний, підсумковий контроль (диференційований залік)
Перелік практичних навичок та умінь	
1. Вимірювання довжини тіла немовлят на горизонтальному дитячому зростомірі. 2. Вимірювання зросту дітей старшого віку та дорослих на вертикальному зростомірі. 3. Зважування пацієнтів різного віку (на електронних/механічних дитячих та стандартних вагах). 4. Вимірювання окружностей голови, грудної клітки, плеча та стегна за анатомічними орієнтирами. 5. Розрахунок та інтерпретація індексу маси тіла (ІМТ) відповідно до віку та статі. 6. Обчислення скоригованого (концептуального) віку для передчасно народжених дітей. 7. Внесення даних та побудова графіків росту ВООЗ (WHO Growth Standards). 8. Визначення та інтерпретація Z-показників (Z-scores) і центильних інтервалів. 9. Оцінка гармонійності фізичного розвитку за масо-ростовими співвідношеннями. 10. Скринінгова оцінка психомоторного та статокінетичного розвитку дітей раннього віку. 11. Проведення тестів на виявлення затримок нервово-психічного розвитку та мовлення. 12. Визначення зубного віку (оцінка термінів і послідовності прорізування та зміни зубів). 13. Оцінка ступеня статевого дозрівання за шкалою Таннера (Tanner staging). 14. Раннє виявлення клінічних ознак порушень росту (гіпотрофія, рахіт, затримка росту, гігантизм). 15. Оцінка базової функціональної активності людей похилого віку (за індексом Бартел чи шкалою Катца). 16. Оцінка ризику падінь у пацієнтів похилого віку (за шкалою Морзе). 17. Проведення скринінгу синдрому «крихкості» (frailty) у геронтологічній практиці. 18. Формулювання медсестринських діагнозів (актуальних і потенційних проблем розвитку). 19. Складання індивідуального плану медсестринського догляду при відхиленнях у рості та розвитку. 20. Консультування батьків та пацієнтів з питань раціонального харчування, стимуляції розвитку та профілактики травматизму у критичні періоди.	
Перелік питань до підсумкового контролю	
1. Поняття про онтогенез, ріст, диференціювання та морфогенез; основні біологічні закономірності росту людини. 2. Нейроендокринні механізми регуляції ростових процесів (роль соматотропіну, тироїдних та статевих гормонів).	

3. Генетичні та епігенетичні чинники, що визначають фізичний і психомоторний розвиток людини.
4. Критичні та сенситивні періоди розвитку в онтогенезі та їхнє клінічне значення для медсестринства.
5. Техніка проведення соматометричних вимірювань (зважування, вимірювання довжини/зросту тіла) у пацієнтів різних вікових груп.
6. Методика вимірювання окружностей голови, грудної клітки, плеча та стегна з дотриманням анатомічних орієнтирів.
7. Розрахунок та інтерпретація індексу маси тіла (ІМТ/ВМІ) залежно від віку та статі пацієнта.
8. Правила використання та заповнення стандартизованих графіків росту ВООЗ (WHO Growth Standards).
9. Інтерпретація Z-показників (Z-scores) та центильних інтервалів при оцінці гармонійності фізичного розвитку.
10. Розрахунок та значення скоригованого (концептуального) віку для передчасно народжених дітей.
11. Феномени «наздоганяючого росту» (catch-up growth), акселерації та децелерації у сучасній медсестринській практиці.
12. Поняття про хронологічний та біологічний вік людини; критерії визначення біологічної зрілості.
13. Скринінгова оцінка психомоторного та статокінетичного розвитку дітей раннього віку.
14. Методика проведення тестів для раннього виявлення затримок мовленнєвого та нервово-психічного розвитку.
15. Визначення зубного віку: терміни, послідовність прорізування та зміни молочних і постійних зубів.
16. Оцінка ступеня статевого дозрівання у хлопчиків та дівчаток за шкалою Таннера (Tanner staging).
17. Ранні клінічні ознаки та особливості медсестринського моніторингу при гіпотрофії та паратрофії у дітей.
18. Клінічні прояви, профілактика та сестринські втручання при рахіті та авітамініозі D.
19. Раннє виявлення та медсестринські ризики при затримці зросту (нанізм) та гігантизмі.
20. Клінічні ознаки та медсестринський супровід дітей із вродженим гіпотиреозом.
21. Анатомо-фізіологічні особливості розвитку та сестринська оцінка стану дітей у підлітковому віці.
22. Особливості фізичного та психічного розвитку дітей із вродженою патологією (на прикладі синдрому Дауна).
23. Вплив несприятливого дитячого досвіду (ACEs) та хронічного стресу на ріст і розвиток організму.
24. Вікові інволютивні зміни в пізньому онтогенезі та анатомо-фізіологічні особливості осіб похилого віку.
25. Оцінка базової та інструментальної функціональної активності пацієнтів похилого віку за індексом Бартел та шкалою Катца.
26. Оцінка ризику падінь у пацієнтів похилого віку за шкалою Морзе та розробка профілактичних заходів.

27. Методика проведення скринінгу синдрому «крихкості» (frailty) в геронтологічній сестринській практиці.
28. Алгоритм формулювання актуальних та потенційних медсестринських діагнозів при порушеннях росту та розвитку.
29. Принципи складання індивідуального плану медсестринського догляду для пацієнтів із відхиленнями в онтогенезі.
30. Консультування батьків та пацієнтів щодо нутритивної підтримки, стимуляції розвитку та профілактики травматизму у критичні періоди розвитку.

Політика курсу

Вивчення освітнього компонента передбачає обов'язкове відвідування занять, активну участь у практичних заняттях, дотримання принципів академічної доброчесності, професійної етики та правил безпеки під час виконання практичних навичок. Здобувачі освіти повинні своєчасно виконувати навчальні завдання та демонструвати належний рівень теоретичної і практичної підготовки. Пропущені заняття підлягають відпрацюванню відповідно до встановленого закладом освіти порядку. Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до визначених критеріїв та прозорих процедур. Під час роботи з пацієнтами обов'язковими є дотримання конфіденційності, принципів медичної етики, деонтології та інфекційної безпеки.

Політика оцінювання

Оцінювання результатів навчання з освітнього компонента «Ріст і розвиток людини» за ОПП «Сестринська справа» освітньо – професійний ступінь «бакалавр» здійснюється на засадах об'єктивності, систематичності, прозорості, академічної доброчесності та відповідності визначеним результатам навчання. Передбачено тематичне та підсумкове оцінювання. Оцінюються повнота і усвідомленість теоретичних знань, правильність використання протоколів надання долікарської медичної допомоги у критичних станах, володіння компетентностями сформованими на суміжних дисциплінах і вміння застосовувати в критичних ситуаціях, дотримання правил етики та деонтології.

Порядок відпрацювання пропущених занять, повторного оцінювання та оскарження результатів визначається відповідними внутрішніми нормативними документами Коледжу. Результати самостійної роботи враховуються відповідно до визначених критеріїв. Підсумкова оцінка формується відповідно до системи оцінювання, встановленої у коледжі. Повторне оцінювання, відпрацювання пропущених занять та оскарження результатів здійснюються відповідно до внутрішніх нормативних документів Коледжу. Під час усіх видів контролю здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Усі види контролю навчальної діяльності та визначення рівня сформованості тих чи тих компетентностей відбуваються за національною 4-бальною шкалою та шкалою ECTS «5» (відмінно) – повні, системні знання; вільне володіння термінологією; самостійне виконання практичних завдань згідно з протоколом та аналіз результатів.

«4» (добре) – достатні знання; правильне виконання практичних завдань згідно з протоколом; окремі несуттєві неточності, які здобувач може виправити.

«3» (задовільно)– базові знання; виконання практичних завдань згідно з протоколом із частковою допомогою викладача; наявність окремих суттєвих помилок.

«2» (незадовільно)– фрагментарні знання; труднощі виконання практичних завдань згідно з протоколом; суттєві помилки під час виконання практичних завдань; мінімальні результати навчання не досягнуті.

Інформаційні ресурси

1. електронний портфель студента та викладача
2. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) — Стандарти росту дітей (WHO Child Growth Standards):
3. <https://www.who.int/tools/child-growth-standards> — графіки, центильні таблиці, калькулятори Z-показників.
4. Центри з контролю та профілактики захворювань (CDC) — Етапи розвитку дитини: <https://www.cdc.gov/ncbddd/childdevelopment> — матеріали щодо оцінки психомоторного та статокінетичного розвитку.
5. Міністерство охорони здоров'я України (МОЗ України): <https://moz.gov.ua> — чинні клінічні протоколи, стандарти медсестринського догляду та накази з моніторингу здоров'я дітей і дорослих.
6. Державний експертний центр МОЗ України — Медичні стандарти: <https://dec.gov.ua> — уніфіковані клінічні протоколи первинної та вторинної медичної допомоги.
7. Національна наукова медична бібліотека України: <https://www.nmml.gov.ua> — електронний каталог наукової та навчальної медичної літератури.

Розглянуто та схвалено на засіданні циклової комісії фундаментальних медичних дисциплін та практичної підготовки

Протокол № _____ від «____» _____ 2026 р.

Голова ЦК _____ / _____ /

(підпис)

(прізвище, ім'я)